

Nr 130.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1927 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till uppförande m. m. samt driften av hem för kroniskt sjuka jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov (nr 1) har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 63) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till bidrag till uppförande m. m. samt driften av hem för kroniskt sjuka för budgetåret 1927—1928 beräkna ett extra förslagsanslag av 500,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1927 dagtecknad proposition (nr 112), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att

dels under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstyrelsen samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till bidrag till uppförande m. m. samt driften av hem för kroniskt sjuka, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 500,000 kronor;

dels ock medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommuner, föreningar eller enskilda för anordnande av hem för kroniskt sjuka.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I 41 § 2 mom. i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 äro vissa bestämmelser meddelade rörande vården av fattiga kroniskt sjuka. Sålunda föreskrives i första stycket av nämnda moment, att, därest genom landstings

försorg upprättas anstalt för andra kroniskt eller obotligt sjuka än tuberkulösa och vanföra, tillfälle till vård åt fattiga sjuka bör där beredas, samt att landstinget må fastställa en avgift, ej överstigande hälften av vårdkostnaden, som vederbörande fattigvårdssamhälle skall hava att erlägga för å sådan anstalt intagen fattig. Vidare föreskrives i andra stycket av samma moment, sådant detta lyder enligt lag den 11 juni 1926, att, om fattigvårdssamhälle berett vård åt fattiga sjuka, som i första stycket avses, å särskild, samhället eller annan tillhörig anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, det fattigvårdssamhälle, som har att ansvara för vårdkostnaden, under vissa villkor skall äga rätt att av vederbörande landsting erhålla gottgörelse för hälften av utgiven dagavgift och annan vårdkostnad.

Vid framläggande för 1918 års lagtima riksdag av förslaget till fattigvårdslag framhöll föredragande *departementschefen*, att vården av kroppsligt sjuka i princip redan ålæge landstingen. Då enligt departementschefens mening frågan om ordnandet av vården för kroniskt sjuka fölle utanför fattigvårdslagstiftningen, borde nämnda fråga snarast upptagas till en allsidig utredning. Därvid borde, bland annat, komma under övervägande lämpligaste sättet att anordna erforderliga anstalter samt frågan om statsbidrag till anläggning och drift.

I *andra särskilda utskottets utlåtande nr 1*, vilket i denna del godkändes av riksdagen och sedermera åberopades i dess skrivelse i ämnet, framhölls följande: Behovet av särskilda vårdanstalter för fattiga kroniskt sjuka vore mycket stort. Vården av de kroniskt sjuka borde emellertid ordnas icke enbart för understödstagare utan för de sjuka i allmänhet. Frågan om den kroniska sjukvården borde snarast bringas till lösning. Anskaffandet av anstalter och ombesörjandet av vården syntes i första rummet böra bliva en landstingens angelägenhet. För att underlätta landstingens uppgift syntes här liksom i fråga om tuberkulossjukvården staten böra lämna bidrag till både byggnads- och driftkostnaderna. De grunder, som i övrigt här borde följas, syntes först kunna uppgöras vid den utredning, som Kungl. Maj:t borde anordna.

Av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga hava den 24 februari 1921 avgivit betänkande och förslag i ämnet, vilket legat till grund för förevarande proposition.

Över de sakkunnigas förslag avgav *medicinalstyrelsen* den 10 mars 1921 infortrat utlåtande, varefter utlåtanden avgivits av *överståthållarämbetet*, som överlämnat yttrande av Stockholms stadsfullmäktige, samt av *länsstyrelserna* efter hörande av landstingen i länen. Härjämte har *svenska stadsförbundets styrelse* yttrat sig i frågan.

Flertalet av dessa myndigheter och organisationer hava framhållit nödvändigheten av att åtgärder vidtoges för åstadkommande av en bättre vård av de kroniskt sjuka. Åtskilliga av de hörda myndigheterna hava ock påpekat nödvändigheten av att staten bidroge till ordnande av den kroniska sjukvården samt tillstyrkt de sakkunnigas förslag, att sådant bidrag skulle

utgå dels i form av bidrag till anordnande av sjukhem, dels såsom bidrag till sjukhemmens driftkostnader.

Härjämte må nämnas, att *Svenska landstingsförbundets styrelse* i en den 6 december 1923 till Kungl. Maj:t gjord framställning hemställt om åtgärder till ordnande av den kroniska sjukvården i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag.

I anledning av väckta motioner har 1926 års riksdag i skrivelse nr 5 A, punkten 66, förklarar, att riksdagen ansåge det vara av vikt, att frågan om anordnande av sjukhem av ifrågavarande slag snarast vunne sin lösning samt anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt framlägga förslag rörande statsbidrag till sjukhem för kroniskt sjuka.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav anbefallt *medicinalstyrelsen* att efter verkställande av den ytterligare utredning i ämnet, som kunde finnas erforderlig, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande statsbidrag till sjukhem för kroniskt sjuka, har styrelsen i skrivelse den 27 september 1926 ånyo yttrat sig i ärendet. Styrelsen har därvid ansett sig böra framhålla, att beviljandet av statsbidrag till sjukhem för kroniskt sjuka i viss mån skulle innebära ett avsteg från dittills tillämpade regler i fråga om statens understödande av sjukvården, men har styrelsen, som främst hade att tillgodose sjukvårdens intressen, funnit sig nu liksom förut böra tillstyrka, att statsbidrag utginge för understödande av hemmen ifråga.

Utlåtanden hava vidare avgivits av *statskontoret*, som ansett, att åtskilliga skäl talade för att vården av kroniskt sjuka borde tillkomma landstingen utan särskilt bidrag från statens sida, samt av *pensionsstyrelsen*, i vad frågan avser förhållandet mellan ifrågasatt statsbidrag till hem för kroniskt sjuka samt de pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, som kunde tillkomma å dylika hem intagna patienter.

Slutligen har *svenska föreningen för invärtes medicin* i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift av den 3 december 1926 gjort vissa uttalanden i ämnet.

Departementschefen har nu framhållit, att möjligheterna att bereda nöjaktig vård åt de kroniskt sjuka för närvarande vore synnerligen begränsade, då dessa sjuka icke kunde få kvarstanna å de allmänna sjukvårdsanstalterna och då den vård, som kunde beredas dem å fattigvårdsanstalterna, ofta måste vara otillfredsställande. De befintliga vårdmöjligheterna av tillfredsställande beskaffenhet inskränkte sig, enligt vad departementschefen framhållit, till de speciellt för kroniskt sjuka avsedda sjukhem eller sjukhusavdelningar, som tillkommit på vissa orter. En undersökning hösten 1925 angående antalet platser för kroniskt sjuka å sjukhem gäve vid handen, att detta antal då utgjorde:

å 19 privata sjukhem, anordnade av föreningar eller enskilda	937
å 9 landstingsanstalter	320

å avdelningar vid fattigvårdsanstalter:

a) i städer med minst 15,000 invånare	506
b) i andra kommuner inom landstingsområden	878
å sjukhus i städer, som ej deltaga i landsting	995
	Summa 3,636

Numera kunde antalet platser uppskattas till omkring 3,700, av vilka 350 komme på 10 landstingsanstalter enligt följande fördelning:

Landstingsområde.	Anstalt.	Antal sjuksängar.
Stockholms läns	Avdelningen för kroniskt sjuka å sjukhuset Eira, Stockholm	10
» »	i Väsby	40
Uppsala »	» Enköping	35
Södermanlands läns	» Nyköping	64
Östergötlands »	» Söderköping	40
» »	» Vadstena	35
Kalmar läns norra	» Hjorted	35
Kristianstads läns	» Mansdala	35
Värmlands »	» Arvika	22
Kopparbergs »	» Hulån	16
Jämtlands »	» Kvarnsved	18
		Summa 350

Dessutom hade Västmanlands läns landsting i samarbete med pensionsstyrelsen uppfört en anstalt för kroniskt (reumatiskt) sjuka. Beslut om samarbete med pensionsstyrelsen för åstadkommande av särskilda lasarettavdelningar för kroniskt sjuka hade fattats av Malmöhus och Skaraborgs läns landsting. Underhandlingar påginge om inrättande av en dylik avdelning även vid Umeå lasarett. Departementschefen har framhållit, att bristen på vårdmöjligheter icke kunde väntas avhjälpd utan understöd från statens sida, men att man å andra sidan kunde räkna med en kraftig utveckling på ifrågasvarande område, därest uppmuntran och stöd från staten erhöles. Icke mindre än åtta landsting hade vidtagit sådana förberedelser, att det med visshet kunde påräknas, att vårdmöjligheterna å landstingsanstalter skulle avsevärt ökas, därest statsbidrag erhöles.

Såsom ett skäl att med det snaraste skrida till positiva åtgärder i denna fråga har vidare med styrka framhållits, att, därest statsbidrag icke erhöles, fattigvårdssamhällena mångenstädes icke skulle kunna uppfylla fattigvårdslagens åläggande för dem att före ingången av år 1931 hava sin anstaltsfråga ordnad.

Departementschefen har med stöd av vad sålunda förekommit förordat beviljande av statsbidrag ej blott till anskaffande av ökade vårdmöjligheter för de kroniskt sjuka utan även till själva vården av dem, men har samtidigt framhållit, att detta icke borde och icke kunde betraktas som ett ställningstagande till den mycket större och mera invecklade frågan om statens understödande av den kroppsliga sjukvården över huvud.

Beträffande begreppet kroniskt sjuka framhålles i propositionen, att detta är i sig självt svävande. Enligt Kungl. Maj:ts förslag bör statens understöd begränsas till att avse sådana kroniskt — vare sig obotligt eller svårbotligt — kroppssjuka, vilka visserligen äro i behov av sjukhusvård och därför icke lämpligen kunna vårdas å allmän fattigvårdsanstalt, men vilkas tillstånd icke berättigar till och vilka icke heller kunna få den särskilda art av vård, för vilken de allmänna sjukvårdsinrättningarna äro avsedda.

De sjukdomar, som på grund härav företrädesvis skulle komma i betraktande, äro följande:

- 1) elakartade svulster (kräfta, sarkom o. s. v.);
- 2) hjärn- och ryggmärgssjukdomar samt andra nervsystemets sjukdomar;
- 3) den kroniska reumatismen och närstående sjukdomar;
- 4) svår vanförhet;
- 5) cirkulationsorganens sjukdomar;
- 6) den patologiska seniliteten; samt
- 7) vissa andra sjukdomar, i synnerhet kronisk astma samt hopplösa fall av lungtuberkulos, då patienterna ej kunnat få plats på sanatorierna.

Rörande innebörden av Kungl. Maj:ts förslag i övrigt märkes följande.

Rätt till statsbidrag för anordnande av sjukhem skulle tillkomma lands- tingen samt lands- och stadskommuner, de senare med viss begränsning.

Även föreningar och enskilda borde kunna komma i åtnjutande av dylikt statsbidrag, därest fullt betryggande garantier kunde lämnas rörande fort- beståndet av en anstalt, tillhörig förening eller enskild.

Såsom en allmän regel skulle gälla, att statsbidrag ingenstädes skulle utgå för det fall att vårdavgiften överstege 1 krona 50 öre, dock med den modifikation, att för det fall, att den vårdade vore person från annat lands- tingsområde respektive från annan kommun, bidrag borde få utgå, ändå att högre vårdavgift uttoges än nyss sagts.

Därest ett hem, till vilket anläggningsbidrag åtnjutits, omlades, så att avgifterna höjdes över nämnda gräns, borde detta anses på samma sätt som ett användande av hemmet till annat ändamål än kronisk sjukvård. Det borde i sådant fall bero på Kungl. Maj:ts beprövande, om statsbidrag skulle helt eller delvis återbäras.

Statsbidrag — anskaffnings- samt driftsbidrag — skulle lämnas endast för visst antal platser i förhållande till folkmängden, och det statsunderstödda platsantalet borde sättas lika med det uppskattade minimiantalet vårdbehövande fattiga kroniskt sjuka eller en på tusen invånare. För städer, som icke del- taga i landsting, skulle dock statsbidraget utgå endast för en plats för varje 2,000-tal av folkmängden.

Beträffande frågan om den tid, från vilken statsbidrag borde utgå, har i fråga om anskaffningsbidraget föreslagits, att detta bidrag skulle utgå för anstalter, vilkas uppförande eller inrättande påbörjats eller vilka förvärvats efter ingången av år 1927. Vad angår driftsbidraget har motsvarande be- gränsning icke ifrågasatts.

I fråga om *statsbidragets storlek* innebär Kungl. Maj:ts förslag, att bidraget

till inrättande av nya vårdplatser icke må uppgå till mer än halva kostnaden för uppförande, inköp eller om- och tillbyggnad av anstalt av ifrågavarande slag samt att bidragsbeloppen begränsas till 1,500 kronor för vårdplats i nyuppförd anstalt, till 1,000 kronor för vårdplats i inköpt byggnad och till 750 kronor för vårdplats i en i vederbörandes ägo befintlig, till vårdhem av ifrågavarande slag ändrad byggnad.

Vid bestämmande av storleken av det till driften utgående bidraget har departementschefen med stöd av gjorda beräkningar utgått från en genomsnittlig normal vårdkostnad av omkring 3 kronor för dag och patient samt anslutit sig till principen, att driftkostnaden för den kroniska sjukvården bör, i den mån den icke täckes av vårdavgifter, delas i tre ungefär lika stora delar på stat, kommun och landsting.

På sätt framgår av sid. 34 och 35 i propositionen har föreslagits, att statsbidraget till driften av hemmen bestämmas till $\frac{1}{3}$ (3 kronor — 30 öre) = 90 öre för vård dag. Härvid har 30 öre ansetts motsvara dagsbeloppet av den avgiftspension och det pensionstillägg, som tillkommer den vårdade jämlikt pensionsförsäkringslagen.

Särskilda villkor för åtnjutande av statsbidrag äro avsedda att upptagas i den stadga angående den kroniska sjukvården, som i sinom tid synts böra utfärdas.

Vid bestämmande av statens kostnader för nästa budgetår för nu ifrågavarande ändamål har det antal platser, för vilket driftkostnadsbidrag kunde beräknas komma att utgå under samma budgetår, uppskattats till omkring 2,500 men å andra sidan har på anförda grunder räknats med, att *utbetalning* av driftkostnadsbidrag komme att ske allenast för i medeltal en tredjedel av året. Med denna utgångspunkt beräknas kostnaden för driftsbidrag till
$$\frac{0.90 \times 365 \times 2,500}{3} = 273,750$$
 eller avrundat 275,000 kronor.

Vad angår anskaffningsbidraget, har beräknats, att sådant bidrag under nästkommande budgetår skulle komma att utbetalas allenast till 50 platser i nyuppförda anstalter och 150 platser, inredda i för ändamålet inköpta byggnader. Anskaffningsbidraget skulle alltså uppgå till $(50 \times 1,500 \text{ kronor}) = 75,000 \text{ kronor} + (150 \times 1,000) = 150,000 \text{ kronor}$ eller sammanlagt 225,000 kronor. Summan av anskaffnings- och driftkostnadsbidragen blir alltså enligt denna uppskattning 500,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft dels en inom första kammaren av herr *I. F:son Holmgren* väckt motion, nr 224, dels ock tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 217, av herr *A. J. Bårg* och den andra inom andra kammaren, nr 324, av herr *K. Andersson i Katrineholm m. fl.*

I den av herr Holmgren väckta motionen har yrkats, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i övrigt, ville besluta att ställa som villkor för erhållande av statsbidrag till uppförande eller drift av hem för kroniskt sjuka, att hemmet är så rustat eller så beläget, att de sjuka tillförsäkras

sakkunnig vård och en behandling, som är ägnad att i möjligaste mån återställa deras hälsa och arbetsförmåga.

I de båda andra motionerna har yrkats, att riksdagen med godtagande i övrigt av Kungl. Maj:ts förevarande proposition ville

dels besluta,

att statsbidrag till uppförande eller inrättande av hem för kroniskt sjuka måtte utgå jämväl till anstalter, som av landsting för ändamålet uppförts eller inrättats under åren 1919—1926,

att undantagandet av vissa för »sjukvård överhuvud» förut använda anstalter från rätten till statsbidrag till uppförande eller inrättande av hem för kroniskt sjuka icke måtte gälla i fråga om tillförne av landsting eller stad utanför landsting till lasarett eller sjukstugor använda anstalter,

att det i propositionen begärda statsanslaget om 500,000 kronor måtte ökas i den mån, som betingas av de sålunda föreslagna ändringarna i grunderna för statsbidragens utgående;

dels medgiva,

att motsvarande ändring, som av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition förordats i fråga om grunderna för bidrag till uppförande m. m. av epidemisjukhus, måtte företagas jämväl i fråga om grunderna för statsbidrag till uppförande m. m. av tuberkulossjukhus, som omändras till hem för kroniskt sjuka.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Såsom i propositionen erinras, har 1918 års lagtima riksdag uttalat, att behovet av särskilda vårdanstalter för fattiga kroniskt sjuka måste anses mycket stort. Riksdagen framhöll ock, att vården av dessa icke borde ordnas endast för understödstagare utan för de sjuka i allmänhet samt att frågan om den kroniska sjukvården snarast borde bringas till lösning. Anskaffandet av anstalter och ombesörjandet av vården syntes riksdagen i första rummet bliva en landstingens angelägenhet, men borde, liksom i fråga om tuberkulossjukvården, för underlättande av landstingens uppgift staten lämna bidrag till både byggnads- och driftkostnaderna. Såsom även erinrats, förklarade ock sistlidet års riksdag i anledning av väckta motioner, att riksdagen ansåge det vara av vikt, att denna fråga snarast löstes.

Den numera genom Kungl. Maj:ts försorg verkställda utredningen beträffande statsbidrag till nu ifrågavarande anstalter synes utskottet till fullo bestyrka riktigheten av vad riksdagen sålunda uttalat. Att positiva åtgärder i denna fråga med det snaraste vidtagas, synes utskottet särskilt motiverat därav, att, därest statsbidrag icke erhålles, fattigvårdssambällena mångestades icke lära kunna uppfylla fattigvårdslagens åläggande för dem att före ingången av år 1931 hava sin anstaltsfråga ordnad.

Såsom första fråga vid behandlingen av nu förevarande ärende har departementschefen upptagit spørsmålet om den lämpliga avgränsningen av det område, som bör bliva föremål för statens understödjande verksamhet.

Utskottets
yttrande.

Enligt departementschefens, med medicinalstyrelsens och de sakkunnigas i stort sett överensstämmande mening skulle statens understöd begränsas till att avse sådana kroniskt — vare sig obotligt eller svårbotligt — kroppsjuka, vilka visserligen vore i behov av sjukhusvård och därför icke lämpligen kunde vårdas å allmän fattigvårdsanstalt, men vilkas tillstånd icke berättigade till och vilka icke heller kunde få den särskilda art av vård, för vilken de allmänna sjukvårdsinrättningarna vore avsedda. Mot den sålunda föreslagna avgränsningen har utskottet för sin del icke funnit skäl till erinran.

Departementschefen har härefter till behandling upptagit frågan om genomförande av en gemensam, hela landet omfattande organisationsplan för den kroniska sjukvården och därvid såsom sin mening på anförda skäl framhållit, att en dylik plan för närvarande icke syntes genomförbar. Vad härutinnan och i detta sammanhang anförts, har ej heller föranlett till erinran från utskottets sida. I likhet med departementschefen anser utskottet sålunda, att statsbidrag till ifrågakommande anstalter icke kan anses äga annan karaktär än ett bidrag, avsett såsom understöd av frivillig kommunal eller enskild verksamhet.

Med avseende å den utsträckning, i vilken statsbidrag bör utgå, har departementschefen ifrågasatt vissa begränsningar.

Enligt det föreliggande förslaget skulle bidrag utgå till landsting, lands- och stadskommuner samt i förekommande fall till kommunalförbund. Därest fullt betryggande garantier för fortbeståndet av anstalt, varom nu är fråga, kunde lämnas, skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag förening och enskild person jämväl kunna komma i åtnjutande av bidrag, dock att understöd endast skulle lämnas i de fall, där vården å hem vore avsedd för fattiga sjuka. Då detta lättast komme till synes genom den för vården fastställda vårdavgiften, har en gräns ansetts böra dragas så, att understöd endast utginge i förhållande till det antal platser, för vilket vårdavgiften icke överstege visst lägre belopp. Efter jämförelse med de vanligaste vårdavgifterna å landstings- och kommunala vårdanstalter har förordats, att gränsen i detta hänseende sattes vid en vårdavgift av en krona och femtio öre för vård dag. Enligt utskottets mening synes emellertid, åtminstone tillsvidare, anläggningsbidrag åt föreningar och enskilda icke böra ifrågakomma, intill dess större erfarenhet vunnits ifråga om de åtgärder, som från landstingens och primärkommunernas sida inom närmaste tiden kunna komma att vidtagas. Driftkostnadsbidrag synes däremot utskottet jämväl böra tilldelas föreningar och enskilda.

Såsom av propositionen framgår, innebär Kungl. Maj:ts förslag, att den nyss ifråga om föreningar och enskilda angivna vårdavgiftsgränsen skulle komma till tillämpning beträffande alla slag av anstalter. Till förslaget härutinnan ansluter sig utskottet, dock att utskottet i likhet med departementschefen anser, att för det fall att den vårdade är person från annat landstingsområde, respektive från annan kommun, bidrag torde böra få utgå, ändock att högre vårdavgift uttages än nyss sagts.

Såsom ytterligare begränsning med avseende å den utsträckning, i vilken statsbidrag bör utgå, har föreslagits, att dylikt bidrag endast skulle lämnas för ett visst antal platser i förhållande till folkmängden. I sådant hänseende har ifrågasatts, att det statsunderstödda platsantalet måste sättas lika med det uppskattade minimiantalet vårdbehövande fattiga kroniskt sjuka eller till en på tusen invånare, dock att för städer, som icke deltaga i landsting, anskaffnings- och driftbidrag må utgå endast för en plats för varje 2,000-tal av folkmängden. Även enligt utskottets mening måste det anses nödvändigt, att en begränsning, avseende såväl anskaffnings- som driftsbidraget, stadgas, och utskottet har av i propositionen åberopade skäl funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts i sådant avseende framlagda förslag. I likhet med departementschefen anser dock utskottet att, i överensstämmelse med vad som föreskrivits angående statsbidrag till uppförande av tuberkulossjukvårdsanstalter, även beträffande hemmen för kroniskt sjuka bör gälla, att den nu förordade begränsningen icke skall tillämpas i fråga om anstalter, som äro avsedda för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från visst län eller viss kommun. Icke heller läser begränsningen böra äga avseende å driftkostnadsbidrag till anstalter drivna av föreningar eller enskilda. De regler departementschefen i övrigt förordad i avseende å tillämpningen av den föreslagna folkmängdsgränsen hava icke föranlett erinran från utskottets sida.

I fråga om tiden, från vilken anskaffningsbidrag bör utgå, har i propositionen föreslagits, att statsbidrag skulle beviljas för anstalter, vilkas uppförande eller inrättande påbörjats eller vilka förvärvats efter ingången av innevarande år. Från rätt till statsbidrag skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag vara uteslutna alla anstalter, som vid nämnda tidpunkt av den, som ämnar driva dem för kronisk sjukvård, användes för *sjukvård över huvud*, också om icke användningen alls eller icke uteslutande avsåge vård av kroniskt sjuka. I motionerna I: 217 och II: 324 har yrkats, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av hem för kroniskt sjuka måtte utgå jämväl till anstalter, som av landsting för ändamålet uppförts eller inrättats under åren 1919—1926 samt att undantagandet av vissa för *sjukvård över huvud* förut använda anstalter från rätt till statsbidrag icke måtte gälla i fråga om förut av landsting eller stad utanför landsting till lasarett eller sjukstuga använda anstalter. Även om enligt utskottets mening billighetsskäl i viss mån tala för att rätten till ifrågavarande statsbidrag utvidgas att gälla även av motionärerna angivna anstalter, har utskottet dock funnit de av departementschefen angivna skälen för nu ifrågavarande begränsning vara av sådan avgörande betydelse, att utskottet ansett sig icke kunna förorda vad motionärerna föreslagit. Utskottet ansluter sig alltså jämväl i denna del till Kungl. Maj:ts förslag.

Vad härefter angår storleken av anskaffnings- och driftsbidragens belopp samt dessas fördelning, hava förslagen härutinnan icke givit utskottet anledning till erinran.

Såsom särskilt villkor för åtnjutande av statsbidrag har ansetts böra

stadgas, att vården skall stå under tillsyn av särskild förordnad läkare. Hur noggrann tillsynen bör vara, borde huvudsakligen få bero på arten av vårdfallen och har några allmänna regler därför icke syntts kunna uppställas. Enligt departementschefens mening borde det ankomma på medicinalstyrelsen att pröva, huruvida de i sådant avseende vidtagna anordningarna vore tillfyllest, och borde läkaren övervaka, att hemmet vore så anordnat, att garanti vunnes för verklig medicinsk skötsel. Till departementschefens uttalande härutinnan ansluter sig utskottet. I detta sammanhang har utskottet velat framhålla angelägenheten av att, på sätt de sakkunniga föreslagit, direktiv fastställas för säkerställande av ett godkännande av anstalter, som äro enkelt byggda men likväl ur sjukhussynpunkt fylla de krav, som rimligen böra ställas på ett sjukhem. Avsynandet och godkännandet torde böra ske under så billiga former som möjligt.

I motionen I: 224 har hemställts, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i övrigt ville besluta att ställa som villkor för erhållande av statsbidrag till nu ifrågakvarande anstalter, att anstalten är så rustad eller så belägen, att de sjuka tillförsäkras sakkunnig vård och en behandling, som är ägnad att i möjligaste mån återställa deras hälsa och arbetsförmåga. Motionären synes med sitt förslag närmast hava avsett, att det borde vara hälso- och sjukvårdens och icke fattigvårdens organ, som borde förvalta kommunernas ifrågakvarande sjukvårdsanstalter.

Enligt vad av propositionen framgår, har förslag i enahanda riktning framställts av Föreningen för invärtes medicin, vilket förslag emellertid departementschefen ansett sig icke kunna biträda. Enligt departementschefens mening skulle nämligen detsamma ofta leda till splittring och andra svårigheter i organisationen och därigenom verka hindrande på utvecklingen av vården, varjämte en dylik överflyttning icke syntes i någon större grad tjäna de medicinska intressena. Departementschefens mening härutinnan delar utskottet. I övrigt synas de i Kungl. Maj:ts förslag uppställda villkoren vara av den art och innehåll, att ytterligare skärpningar i villkoren för statsbidrags åtnjutande icke synas vara påkallade.

Vad angår det i motionerna I: 217 och II: 324 gjorda yrkandet, att mot-svarande ändring, som förordats av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition i fråga om grunderna för bidrag till uppförande m. m. av epidemisjukhus, måtte företagas jämväl i fråga om grunderna för statsbidrag till uppförande m. m. av tuberkulossjukhus, som omändras till hem för kroniskt sjuka, har utskottet icke utan föregående utredning av Kungl. Maj:t ansett sig kunna förorda förslaget ifråga.

Vidkommande slutligen de av Kungl. Maj:t framlagda kostnadsberäkningarna hava desamma icke givit utskottet anledning till erinran, dock att utskottet ansett, att särskilda anslag böra i riksstaten upptagas för uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka samt för driften av hemmen ifråga. Anslaget för uppförande m. m. av hemmen torde böra bestämmas till 225,000 kronor och anslaget till driften av hemmen till 275,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet funnit sig böra tillstyrka vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt med avslag å herrar Holmgrens, Bärge och Anderssons i Katrineholm m. fl. ovanberörda motioner, I: 224 och 217 samt II: 324,

I) under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstyrelsen samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna för budgetåret 1927—1928 anvisa

a) till bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet förordade grunder, ett extra förslagsanslag av 225,000 kronor;

b) till bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet förordade grunder, ett extra förslagsanslag av 275,000 kronor; samt

II) medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till lands- ting, kommuner, föreningar eller enskilda för anordnande av hem för kroniskt sjuka.

Stockholm den 20 maj 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzélius, A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, O. Bergqvist, A. Pers, E. A. Hallin, C. I. Asplund, P. A. Bergström, C. Johansson i Hälsingborg och D. A. Petré;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, A. Wiklund, C. R. Jansson i Falun, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, P. M. Olsson i Blädinge, E. Kristensson i Göteborg, B. F:son Holmgren, A. Persson i Fritorp, J. Olofsson i Digernäs och K. S. V. Ward.

Reservation

av herrar *Hallin* och *Petrén*, som ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande ändrade lydelse:

»Såsom i propositionen — — — — —
utskottets sida.

I fråga om — — — — från använda anstalter. Utskottet har icke kunnat undgå att finna fog för tillmötesgående åtminstone i viss mån av motionärernas yrkande. Om sålunda utskottet ansett sig icke kunna helt biträda motionärernas yrkande, har utskottet dock funnit skäligt och billigt, att statsbidrag må kunna utgå även till av motionärerna avsedda anstalter med hälften av det statsbidrag, som avses för de hem, som påbörjats eller förvärvats efter ingången av innevarande år. Med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet intagit till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anläggningsbidrag till föreningar och enskilda, synes någon ökning av de av Kungl. Maj:t beräknade kostnaderna på grund härav icke behöva ske.

Vad härefter — — — — — alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herrar Bärge och Anderssons i Katrineholm m. fl. ovanberörda motioner samt med avslag å herr Holmgrens motion, I: 224,

I) under femte huvudtiteln — — — för budgetåret 1927—1928 anvisa

a) till bidrag — — — — — 225,000 kronor;

b) till bidrag — — — — — 275,000 kronor; samt

II) medgiva, att — — — — — kroniskt sjuka.